

tionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincitur) metiendum sit. Porro muliebrium ualorum & testium functione ac usum, ea quæ de uiri seminarijs organis prodidimus, satis comonstrant. Sic quoque uterum, & potissimum ipsius ceruicis exacto sensu donaretur, nervos illis frequentes insertos fuisse, quæ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Cæterum uenis quas in fundum uteri & ceruicem pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ipsas quæ fundum peculiare sunt, foetum quoque enutriti: arterias uero communes, quod illarum reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsarum sectio in utero gerentibus, id non minus iucundissimè quæ luculentissimè attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex utero quoque petentibus uenis euacuari indubitatè est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in alio uis iuraueris uerba magistri, & tu quoque non mecum modo, uerum etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechliniensis medico, nostraque Brabantia singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maxime propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerunt, ambigas. Non sanè quod quis menstruas sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & qui foetum nutriet, quamque falsà de ipsius prauitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque (est quibusdam secus uisum sit) dubitamus, pariter sanguinem illum in fundi sinum toto mensis interuallo sensim minime coaceruari, ac mensis periodo turgente iam utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset qui è naribus guttatim distillat: à quo mēstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi fortassis plerumque tenuior & aquosior, alia uel eiusmodi qualitate præditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis ignorare posset, illum concretum & frustulatum educendum: ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mēstris non posse in congressu recludi, alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semē emitteret, etiam sanguini mēstruo uia pateret, istaque profueret. Quin & magnam huius rei coniecturam dant mulieres quædam, nuper à partu neque fluendum neque tenuem sanguinem emittentes, uerum magna coëcti sanguinis cum seroso quodam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uene sectione extractum, atque in uitrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quæ si aperta adhuc in utero fundum pertinentes uenæ, quæ secundinis innascebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut alias solet, ex pudendo manaret, adeo ut facile in fundi cavitatem sanis mulieribus sanguinem mēstruum nequaquam sensim asseruari, certò possimus colligere, & arbitrari ut in foetuum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque pertinentes, quæ suis suffulciuntur membranæ, sanguinem hunc paulatim aceruare, ac turgentes illarum singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerum quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborante non illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudine asseruari argumēto est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentibus, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quæ ex nigro arquato iecoris mira duritie perijisset, num portæ ramus, an caua hunc sanguinem euacuarent in dagaturus, illum dissecui, atque uenæ portæ ramum sub coli intestini sine, & tota recti longitudine in mesenterio ductum pollicis ferè crassitie æquare, & sanguine illo crassiori lutofoque turgere animaduerti, caua uenæ ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis, adeo ut perque stupidus censeret, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an caua, melancholicus sanguis ex sede frequētius promanaret: & non certissimò mihi persuaderet, uenas has nimium oppletas, quæ iam sensim sanguinem illum admiserint, apertis ipsarum oris eructare. Atque ita in mulieribus fieri arbitror. an tam ex fundi uenis, an uero ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis menses defluat, ignorare me, neque quicquam certi quod mihi omni ex parte sanum esse uidetur, posse affirmare fateor. Hætenus enim nondum mulierem non prægnantem, quæ uenarum crassitie ab alijs differret inueni, quantæ tamē diuerso modo affectas plerique uiderim. Lutetie enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricis suspendio necatam primum secui. Patuuij quoque altera obrigit, quæ sibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hic sacri elegans scortum repente uelut ex uteri stragulatū, aut attonito morbo, mortuum, Patuuij studiosi ex monumento ereptum ad publicam sectionem attulere, mira in dustria cadauer uniuersa cute liberantes, ne à monacho dignoscatur, qui id è monumēto ereptum cum scorti parentibus apud urbis præfectum

Nervorum
ac uenarum
ratio.

Menstruas
purgationes unde
fluant.

si caua
dura sit
hinc uenæ
hinc uenæ
hinc uenæ
hinc uenæ

fectum conquerebatur. Præter hoc superiori anno mulierculam utcumque senem, & fame (uti conijcio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quæ autem postremò nobis obtigit, & qua in uigesima quarta & uigesima septima figuris exprimendis uisum fuit, suspendij metu se grauidam falso sinxerat. Verum Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illam minime grauidam affirmabant) interrogata, nunquam quantum à mensuris purgationibus abesset, utcumque id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verum huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenarum pari se habebant modo: neque uel imaginari licebat, quomodo nam patet in uteri fundum sanguinem per crassam collectamque adeo uteri substantiam ducere possint, precipue quum in his uenarum capillorum modo essent tenues, uisumque quodammodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparere crassiores, & facilius ex his menses defluere expurgari uel posse uidebatur. Haud secus quam si sectio ex uenis ceruicem implicantibus mēstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE UTERI ACETABULIS. Caput XVI.

atque sinus
pectus in
cuius caua
præter uac
cuius non
ita præter
concepit.

h. i. ca.
h. i. g.
h. i. g.

h. i. g.
h. i. g.

h. i. g.
h. i. g.

h. i. g.
h. i. g.

h. i. g.
h. i. g.

h. i. g.
h. i. g.

h. i. g.
h. i. g.

ET ERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoque manauit. Grauius etenim in scholis contenditur, quidnam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitavi, donec in oue, quæ non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperam inæqualemque ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus erant, ac si mediam piscis partem singulis sinibus quis non secus impressisset, quam si in ceram eiusmodi sinus piscis quapiam moliretur. Quando itaque sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Uteri refectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorum herbarum assimilant, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma κατωδονα, & à cymbali imagine κυμβαλιον & κυμβαλιον uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κατωδονας Græcis, nobis autem acetabula primum fuisse ad eum modum nuncupata, quo altius in cisis ossium sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis acetabulum intuitus fueris, illudque ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperiens corporis partes æque ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atque acetabulum id coxendicis ossis, à quo iam paulo ante femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauius cernitur, sic etiam & hi uteri sinus insinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli supercilia extra reliquam ossis superficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuum supercilia procerius quam reliqua uteri superficies in ipsius cauitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebatur infartit: à quo iam in non nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculum uidebatur pronatum, ad eum prorsus modum quod teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inseritur. Quum itaque hos ouilli uteri si nus inspexissem, unde uteri acetabulorum nomen primum sit institutum, nequaquam hæsi. Vt autem quomodo illa procrearentur cognoscere, non prægnantis ouis uterum mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter quam muliebris uteri asperam inæqualemque adinueni. Per uniuersam enim superficiem subflaua uisabantur tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas piscis uteri muliebris amplitudini passim quis agglutinasset. Atque hic primum discere cepi, quid Anatomes professores uellent, qui acetabula uteri extumescens in ano uenarum capitibus cõparant, ex quibus iam paulo post sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uacuum uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominentibus capitulis erit manifestum: nihilque addubitabis, illa acetabulorum loco plerisque Anatomicis habita fuisse. non fortassis quod illa uerè acetabulis assilarent, uerum acetabula uteri esse arbitrantur, sed quod ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internam externamque uteri tunicas admodum multiplici & implexa prorsus serie in uaccis distributas, suis sinibus in hæc capitula per uniuersam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum cõcepto iam semine illa aperiri, semenque amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad seminis usque superficiem infererentur, illique implicita secundinam seu tunicam foetus extimam efficerent. Præterea ubi sedulo in non prægnanti uacca hæc tubercula expendis, & rursum in illa quæ nuper cõcepit, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac pariter obseraueris in uacca quæ paulo diutius cõcepit, quæ sinus illi oblitterentur, & distentio iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica ad secundinam porrecta, etiam facile ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula

Quid uerè u-
teri sint acetabula, ex quæ
primum ita su-
erint nuncu-
pata.

Quæ secundò
acetabula à ue-
teribus fue-
rint appellata.

Ad quæ uerè
acetabuli no-
men fuerit de-
ductum.

uoca-